

Liao Yiwu (Čína)

Liao Yiwu (廖亦武, známý i jako Lao Wei 老威) je čínský autor, reportér, hudebník a básník narozený v roce 1958. V roce 1966 byl jeho otec během Kulturní revoluce označen za nepřítele revoluce. Liaovy rodiče požádali o rozvod, aby ochránili děti. Matka pak byla zatčena za pokus o prodej vládních přidělových lístků na černém trhu. Liao byl coby hlasitý kritik čínské komunistické strany roku 1990 uvězněn. Po propuštění se ho rodina zřekla, otevřel si kavárnu a začal vydávat básníky z disidentských kruhů.

Jeho knihy, z nichž mnohé obsahují rozhovory s obyčejnými lidmi z nižších vrstev čínské společnosti, například s lidmi zasaženými přírodními katastrofami, vyšly na Tchaj-wanu a v Hongkongu, ale v pevninské Číně jsou na indexu. Řada z nich byla přeložena, mimo jiné do španělštiny, angličtiny, francouzštiny, němčiny, polštiny nebo češtiny. Po dlouhotrvajících perzekucích se mu podařilo vycestovat do Německa, kde žije od roku 2011.

výběr z textů

Dvě básně z vězení

Odsouzenému na smrt

Na cihlové pryčně spali jsme,
ty držels mě za nohy,
já tebe za okovy,
až se to zkurvený železo na můj hrudi rozešlo.
Z patra olízl nás průvan.
Tys zimou strčil hlavu do dek,
jako bys ruce kata unikal,
větru co hlavy seká,

A utekls mu nakonec? Vždyť brácho,
dnes už nemaj sekery,
kulka zády prolítne,
hrudí rozprskne se v květ.
Matce bolest necháš
I kulku, kterou od katů zaplatit si musí,
jinak tvé tělo zpátky nedostane.

Kolikrát ve snu jsem tě zvedal mrtvého,
venku tepal mráz, my vjedno se semkli,
krev od hlavy k patě.
Kde vzala se nenávist v tobě, dobrákovi?
Nebo zneužilš sílu, dobrou tak na zabití čokla?

Ve jménu zákona:

tohle je poslední hotel před smrtí.
Jak mrtvý žiješ v něm už rok,
host, který by nejradši šel o dům dál,
čas nemáš dlouhý, ani krátký –
jako tvá výška: 167.

Těžko si zvyknout na večer, kdy padlo oznámení.
Můj hrudník už netíží tvá pouta,
Jsem koráb bez kotvy,
mysl ztratila svou tíž, kolébá se.
Až změním se v přízrak, řekls,
sejdu k řece a umeju se.
Čistej jak lilie přijdu zas na návštěvu.

To měl bejt fór? Nebo snad závěť?
Nebo jen nejdojemnější báseň, jakou jsem slyšel?
Ve snu vyplakal jsem tolik slz,
že utopil se aspoň sedmkrát.
Tvář po probuzení byla suchá jako poušť,
jedinou kapku bys na ní nenašel.
Copak nejsem politickej, rok 89? Proč
pořád zapomínám na vlastní příběh, na víru,
na duše zemřelých z náměstí Nebeského klidu?

Víra za těmihle zdmi,
duše za Nebesy
stárnou rok co rok.

Člověk kypící životem
před mýma očima změnil se v přízrak.
Přízrak nový i starý,
politickej i trestní,
ale stále stejnej přízrak!
Copak jsi neviděl, ty jeden dřeváku z hor,
proud tanků a krve?

Právě že neviděl
a jako ty teď přeju si
mít oči zas jen
pro zadek svý starý.

Kolikrát mi srdce vyměklo,
soucitem k lumpům chtě nechtě sevřelo se.
Tolikrát už
jsem z větru a hrůzou plakal tiše.
Jenže mé oči za oknem viděly jen míhat se
po zuby ozbrojené stíny přízraků.

Takže ses vrátil, kámo?
Nebo snad všichni, kdo z basy přešli k duchům,
tu teď o půlnoci straší?

17. května 1992

Odsouzený na smrt dumá o smrti

Hvězdnaté nebe, to je prostřílená lebka.

Když v kůře mozkové uvažuji o smrti,
pod věčným světlem zářivky
uvažuji o smrti.
Jestli pokleknout anebo zůstat stát,
kam má vletět kulka, do zad nebo do týlu?

Jak zdatný střelec bude kat?
Kam vystříkne to všechno?
Až duše vytratí se ven,
zbude vůbec čas ohlédnout se s úsměvem,
až zadkem k nebi spadnem do jámy
a co nohy, neztuhnou, nevyletí jako kůl?

Chrastění okovů rozléhá se po vlnách řeky záhrobní

Když noc před popravou
ti soudní lékař řádně pustil žilou,
Bylo ti tak lehce, bylo ti tak dobře,
srdce skákalo ti jak při basketu kosmickém,
planetární štěkot
zalil celou zem.

Tak na co ještě čekat,
jen do toho, dokud je mi fajn!
Co mělo být světu řečeno, už dávno bylo.

Svět by měl tomu, kdo jde na smrt, svou závěť ponechat.
Ten svinský Němý přezdívaný Bůh
marně vyplazuje jazyk času.

Jazyk, co dočista slízne všechnu krev.
Jen ten, kdo vyplivne ji z úst, nezná dojetí,
zato my, kdo lůno opustili,
bolest známe dobře,
i ten nejhorší z nás svoji matku má.

Smrt – proud bílého světla,
Nebo tunel bez konce.
Pěkná romantika: vlak připomíná dlouhý péro,
co při orgasmu vystřelí,
a když netrefí se, bolest je to k nevydržení.

Měkký chomáč bavlny
To jsou teď tvé ruce,
co už neudrží zhola nic.
Svůj poslední hovno vytlačils přímo do slunce.

Zadek domluvil –
byl to ještě panic,
Starej na nebesích s ním ještě nevyjebal.

Bůh je rudý

(předmluva, vydává Mladá fronta, podzim 2025)

Přináší kříž lidem klid a mír? Je jako buddhismus a taoismus, pomáhá člověku snášet tíhu žití? Od křesťanů z města slyšíte, že je třeba „nastavit druhou tvář“, omlouvají tím svou slabost a strach z despotické moci. Modlit či nemodlit se za popravčí, to dilema zaměstnává i čínské intelektuály. Jednou jsem tu otázku položil stoleté řeholní sestře, která se mimochodem stále těší dobrému zdraví, a ta se rozhořčila: Modlit se za ně? V žádném případě! Zeptal jsem se proč a ona zadupala nožkami: Všecko nám sebrali, dřív nám patřilo tolik pozemků za branami, tam co je střední škola, taky půlka Lidové třídy, to všechno patřilo farnosti! A dodneška nic nevrátili! Ale já oči nezavřu, dokud to nevrátí! Nezavřu!

Spravedlivý hněv ji drží při životě. Vida, jak dokáže člověku zajistit dlouhověkost, to je, panečku, pěkný výsměch učení našich předků, kteří hlásali, že k dlouhověkosti vede kultivace ducha. A byla to právě tato řeholnice, která, když skončila kulturní revoluce a komunisti obnovili náboženskou správu, tak dlouho chodila před místní ústřední výbor „orodovat“, osmadvacet dní držela hladovku, udělala jim takový skandál a pozdvižení, až museli soudruzi činitelé ustoupit a vrátit kongregaci alespoň ten kostel.

Tato kniha je můj hold Bohu a všem nešťastníkům, kteří za svou víru trpěli a trpí. Sám jsem hříšník, přiznávám, že nevedu zrovna spořádaný život, až příliš často páchám nepravostí, obávám se, že na odpuštění nemám nárok. Možná ale právě proto chci věřit v to, co nás přesahuje, v nějakou boží spravedlnost. A vás, čtenáře, prosím, abyste pro mé prohřešky ubohého pisálka neodvraceli zrak od „tepu dějin“.

Tam na horských pěšinách chladného Jün-nanu je Bůh rudý. Vidíte ho za motajícím se opilcem, stojí za těmi, co přežili nejrůznější neštěstí, za svědky lidských tragédií, za beránkem sluncem zlatě rozzářeným, co poskakuje po horách.